

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

KARAMBOLA i KARAMBOL

Maria Antonina Mazurek

KARAMBOLA i KARAMBOL to nie są dwie wersje rodzajowe tego samego słowa - to nie jest tak jak z RODZYNKĄ i RODZYNKIEM czy CYTATĄ i CYTATEM. Ale po kolei...

Najpierw była KARAMBOLA - pojawiła się w polszczyźnie przelotnie jako nazwa owocu hiszpańskiego lub portugalskiego pochodzenia już w pierwszej połowie XVII w. i niemal zaraz potem zniknęła, bo mało kto miał okazję ową egzotyczną KARAMBOLĘ zobaczyć na własne oczy i jej skosztować. Ówczesna KARAMBOLA był to jednak inny owoc niż ten, który obecnie znamy ze sklepowych półek i który w przekroju ma kształt gwiazdy. Dawniej KARAMBOLĄ nazywano - trudny dziś do oznaczenia - czerwony owoc wielkości małego jabłka przywożony głównie z Indii. Po niemal dwóch stuleciach nieobecności KARAMBOLA wróciła do polszczyzny na początku XIX w., ale w innym znaczeniu i w zupełnie innym kręgu semantycznym - jako zapożyczona z francuskiego nazwa kuli bilardowej - 'czerwona bila' (we francuskim właśnie od nazwy owego owocu). Zadaniem czerwonej bili jest takie zderzenie się z innymi bilami, stąd czasownik KARAMBOLOWAĆ 'zderzać się', najpierw będący wyłącznie terminem bilardowym, później - zwykłym czasownikiem używanym w rozmaitych kontekstach, obecnie - słowem niemal zapomnianym. Od czasownika KARAMBOLOWAĆ w znaczeniu specjalistycznym powstała nazwa gry i rozgrywki (KARAMBOL 'rodzaj bilardu', 'partia gry trzema bilami', 'specjalne uderzenie w grze'), a od tego samego słowa w znaczeniu ogólnym - KARAMBOL jako 'gwałtowne zderzenie, zwykle wielu pojazdów'.